

Eriytyvän kehityksen hallinta ja uudet mahdollisuudet ; Älykäs sopeutuminen

Antonia Husberg, neuvotteleva virkamies, MMM ja
maaseutupolitiikan neuvoston (MANE) pääsihteeri

Maa- ja metsätalousministeriön biotalouswebinaari 30.3.2022

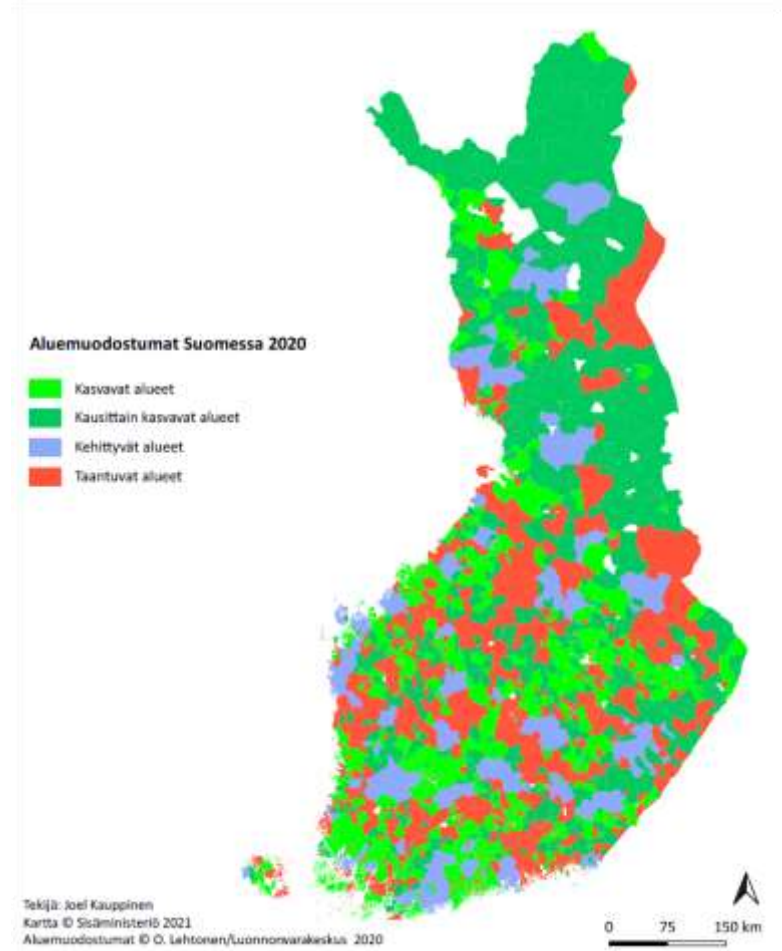
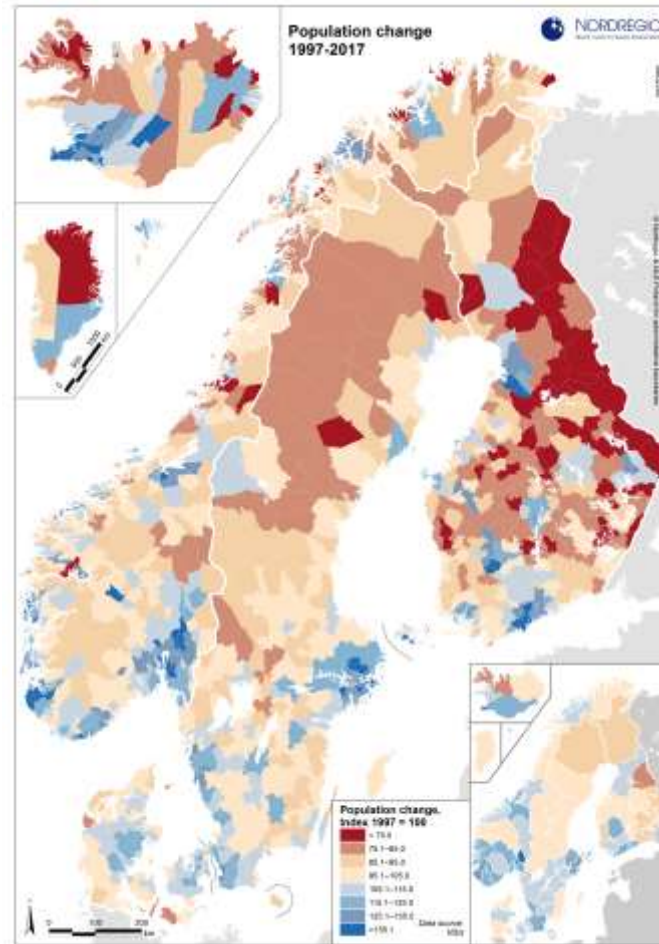
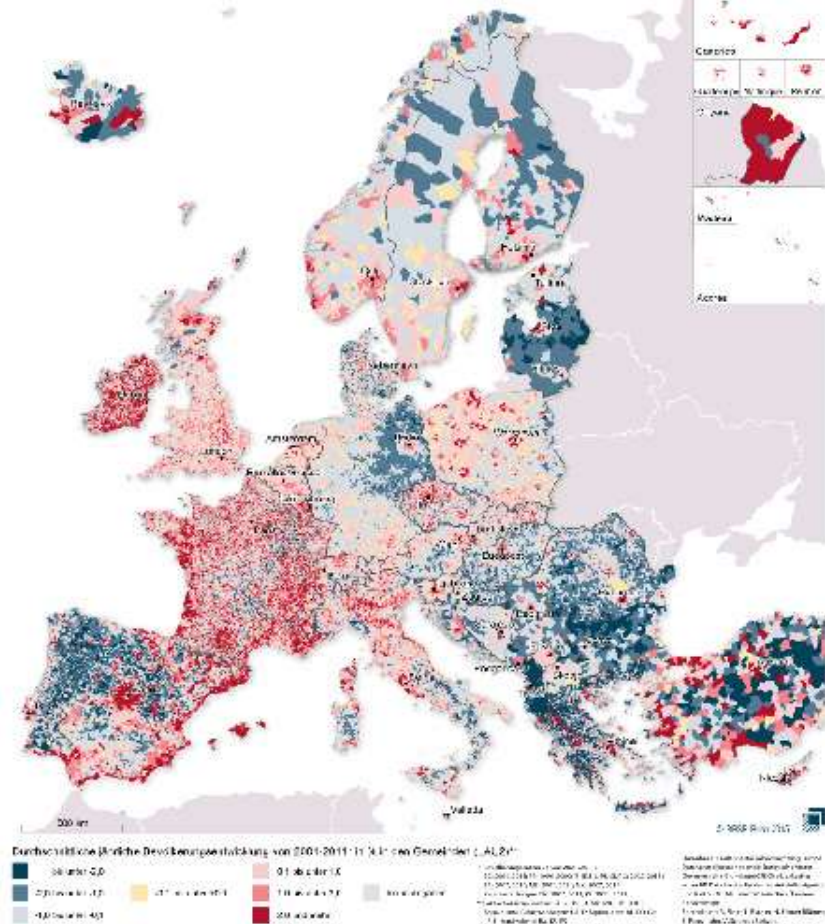
Miksi puhua älykkäästä sopeutumisesta*?

** Eng. smart shrinking, smart decline, smart adaptation*

Väestön väheneminen / alueiden supistuminen on globaali ilmiö

Durchschnittliche jährliche Bevölkerungsentwicklung in den europäischen lokalen Gebietseinheiten

Globaalit ajurit – paikalliset vaikutukset

- Väestön kasvu ja väestön väheneminen ovat *molemmat* tavallisia ilmiöitä.
 - Mikä määrittellään ”normaaliksi” yhteiskuntakehityksen tilaksi: *kasvu vai supistuminen?*
- Alueiden supistumisen syyt *eivät* ole paikallisia.
 - Taustalla globaaleja ja rakenteellisia ajureita (mm. teollisuuden työpaikkojen väheneminen) joiden paikalliset vaikutukset ovat merkittäviä.
 - Mitkä ovat paikalliset edellytykset sopeutumiseen ja *miten edellytykset turvataan?*

Väestön väheneminen ja ikäntyminen vaikuttaa kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin.

Väestön väheneminen ja ikäntyminen vaikuttaa...

- talouteen
 - Verotuloihin
 - Palveluihin (tarpeisiin, rakenteeseen, kustannuksiin)
 - Työvoimaan (sen saatavuuteen)
 - Yrityksiin (omistaja- ja sukupolvenvaihdoksiin)
 - Työpaikkoihin
 - Infrastruktuuriin (laajuus vs. käyttö, ylläpito ja sen kustannukset)
 - *ym.*
- päätöksentekoon ja demokratiaan.

Suunnittelun ja politiikan osuvuus

- Väestön väheneminen ja ikääntyminen ja siitä johtuva alueiden supistuminen on *tavallinen ilmiö*, joka vaikuttaa *kaikkiin* yhteiskunnan osa-alueisiin.
- Mitä tapahtuu, jos suunnitellaan ja päätetään asioista vain kasvu edellä?
 - ”*Tuloksena ei ole kasvu vaan huonosti hallittu kutistuminen*” (apulaisprofessori Josefina Syssner, 25.2.2020)
 - Tarvitaan uudenlaista suunnittelua, uusia käytäntöjä ja politiikkatoimia: älykästä sopeutumista.

”Kasvuoptimisesta realismiin”

(lainaus Sopeutuvat innovatiiviset maaseudut -hankkeesta)

Miten älykästä sopeutumista voidaan määrittää?

Älykästä sopeutumista on muun muassa kuvattu seuraavasti:

- *”Supistuva kunta on alue, joka menettää väestöään yhtäjaksoisesti useamman vuoden ajan, ja joka kokee samanaikaisesti negatiivisen taloudellisen kehityksen. Väestön vähenemisen syyt voivat johtua elinympäristön ja luonnonolosuhteiden muutoksesta tai poliittisista, sosiaalisista ja taloudellisista tekijöistä.”*
- *”Supistumiseen sopeutuvalla kunnalla **pitäisi olla kasvusta riippumaton tulevaisuuden visio.**”*

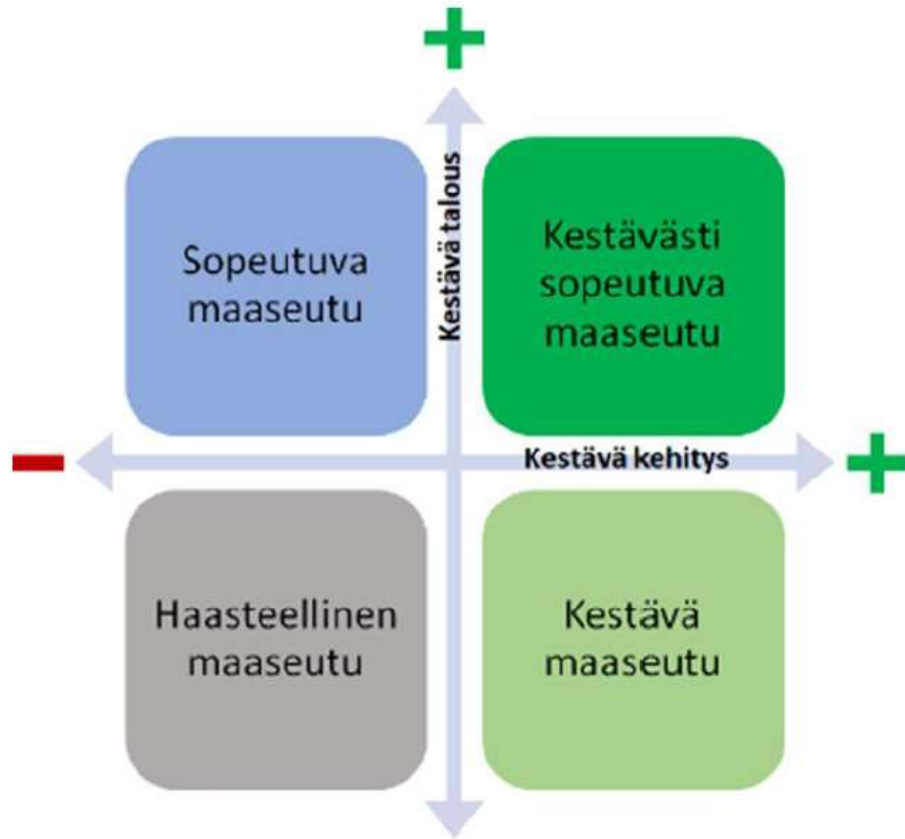
Lähde: [Mitä on älykäs sopeutuminen? Policy Brief 2021:26](#). Mitä on älykäs sopeutuminen Suomessa -tutkimushanke ([ÄLY -hanke](#))

Tutustu myös [Sopeutuvat innovatiiviset maaseudut \(SOMA\)](#) -hankkeeseen.

Supistuminen ei automaattisesti tarkoita kurjistumista

Maaseudun kestävä elinvoimaisuuden indikaattori (SOMA-indikaattori)

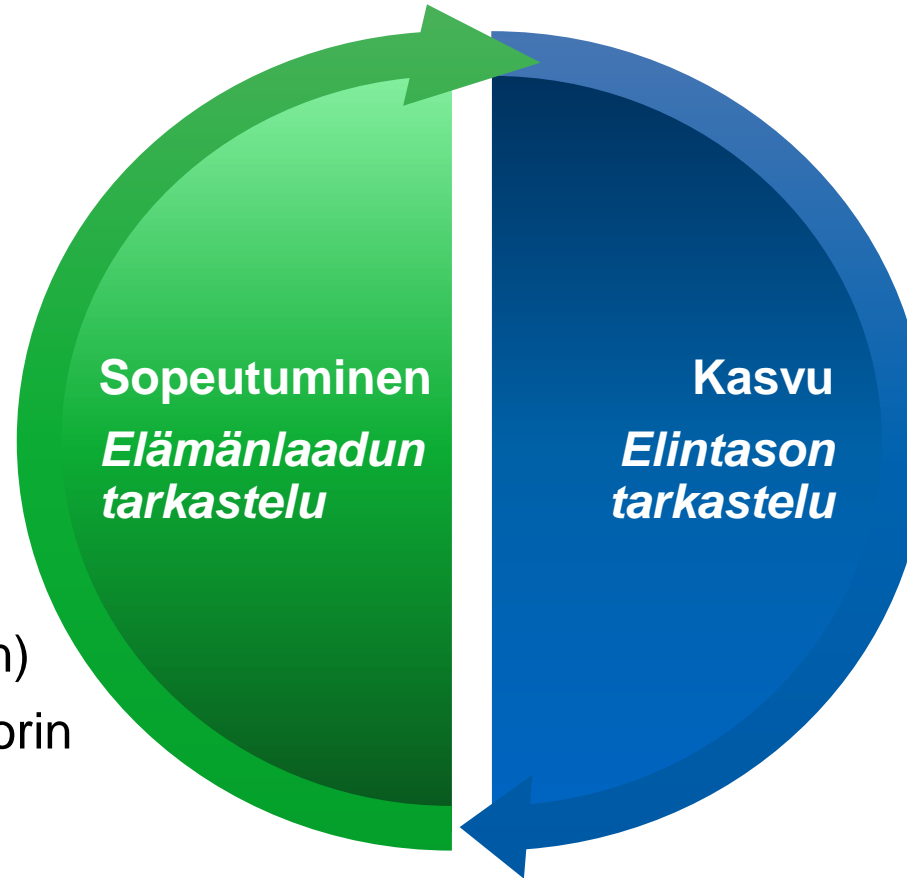

- Antaa yleiskuvan maaseutualueiden elinvoimaisuudesta sekä kestävän kehityksen tilasta.
- Nostaa esille maaseudun kuntia, jotka pärjäävät hyvin vähenevästä väestöstään huolimatta sekä elinvoimaisuutta että kestävää kehitystä mittaavilla muuttujilla suhteessa toisiin saman maaseututyypin kuntiin.

Miltä näyttävät älykkään sopeutumisen keinot (kunnissa)?

- Uudet toimintatavat ja käyttötarkoitusten muutos
- Kestävien ratkaisujen ja elämäntapojen edistäminen
- Seudullinen ja kuntien välinen yhteistyö
- Hyvinvointityö
- Osallisuus ja dialogi (asiantuntijuuden jakaminen)
- Julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyö
- Palveluiden kohdistaminen nykyiselle väestölle tulevaa ennakkoiden.

- Elinkeinotoiminnan monipuolistaminen
- Investointien vauhdittaminen
- Kysynnän ja tarjonnan luominen
- Paikallisten työvoimamarkkinoiden vahvistaminen
- Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö
- Markkinointi

Mihin älykkään sopeutumisen strategioilla voidaan vaikuttaa?

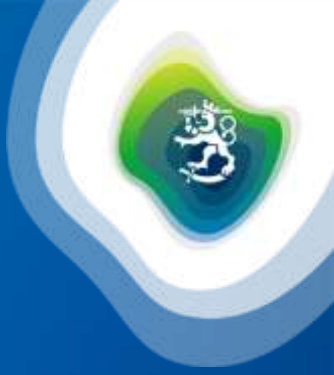
Älykkään sopeutumisen strategioilla vaikutetaan:

- Aitoon osallisuuteen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen.
- Osaamisen lisäämiseen ja monipuolistamiseen.
- Kestävän kehityksen edistämiseen ja muutoskestävyyden vahvistamiseen.
- Julkisen hallinnon avoimuuden lisäämiseen, luottamuksen vahvistamiseen, politiikan hyväksyttävyyteen.
- Resurssien parempaan ja järkevään [yhteis]käyttöön.

Älykäs sopeutuminen maaseutupolitiikassa ja maaseudun kehittämisessä

- [Ajassa uudistuva maaseutu - maaseutupoliittinen kokonaisohjelma 2021-2027](#)
 - ”Älykkään sopeutumisen lähtökohtana on, että väestöään menettävillä alueilla opitaan hallitsemaan [väestörakenteen] muutosta. ...ymmärtäen ja huomioiden, että kestävän kehityksen kaikki ulottuvuudet – sosiaalinen, taloudellinen, ekologinen ja kulttuurinen – ovat vuorovaikutussuhteessa toisiinsa”.
 - Maaseutupoliittiset toimenpiteet (2021-2027)
 - *Luodaan malli ja alueellisesti sovellettavissa oleva tiekartta älykkäälle sopeutumiselle.*
 - *Vahvistetaan eri maaseututyyppejä koskevaa tilastointia ja paikkatiedon hyödyntämistä kunta- ja aluekehittämisessä.*
- Älykkään sopeutumisen tarvetta on huomioitu myös CAP-suunnitelmassa (erityistavoite 8: älykkäät kylät, maaseutuyritysten kehittäminen).
- [\(Huom. VM ja kuntien tulevaisuustyö: Kuntapolitiikka käännekohtadassa? Kuntien toimintaedellytysten vahvistaminen ja kuntapolitiikan tulevaisuuden skenaariot \(VM 2022:5\)\)](#)

”Väestön väheneminen ei ole synonyymi kurjistumiselle”

”Alue on elinvoimainen silloin kun se on asukkailleen hyvä elinympäristö.” (SOMA-hanke)

Kiitos.